

САМУРДИН

ссс

«Магьарамдхуьруьн район» МР-дин
общественно-политический газет.
Общественно-политическая газета
МР «Магьарамкентский район».

Газет 1951- йисалай акьатзава. № 47 (7763) киш, 7 - ноябрь, 2015- йис. Кьимет 6 манат.

**10 - ноябрь Россиядин
Федерациядин кьенепатан краин
органрин кьуллугъчийрин югъ я.**

Т е б р и к

ГЪАР ЙИСАН 10- ноябрдиз чи уьлкведа РФ-дин милициядин, полициядин югъ кьейдзавай. Амма 2011- йисалай РФ-дин Президентди 2011- йисан 13- октябрдиз кьабулай 1349- нумрадин кьарардин бинедаллаз и югъ «РФ-дин кьенепатан краин органрин сотрудникдин югъ» лишандик кваз кьейдзава.

«Магьарамдхуьруьн район» МР-дин руководстводи ва райондин СМИ-ди общественный хатасузвал, кьайда-низам хуьнин карда гьакьисагъвилелди зегьмет члугвазвай Россиядин МВД-дин Магьарамдхуьре авай полициядин отделдин вири работникриз чпин профессиональный сувар мубаракзава, кьуй квехъ идалай кьулухъни четин, амма важиблу кеспиде лайихлувилелди зегьмет члугвадай чандин мягькем сагъвал ва квалера бахт, берекат хьурай!.

— МУБАРАКРАЙ! —

АФЕРИН, РАСИМ

ГЕРМАНИЯДИН Штутгарт шегьерда какахай единоборствойрай дуньядин чемпионат кыле фена. Ана дуньядин 119 уьлкведай 500-дахъ агакьна спортсменри чпин устадвал кьалурна. Россиядин хьягъай командадик кваз и акъажунра иштиракай магьарамдхуьруьнви Расим Нажмудинова (70 килограмм) 2-чка кьуна ва ам гимишдин медалдиз лайихлу хьана.

Им Расиман сад лагъай агалкьун туш. Ада ММА-дай дуньядин Кубок кьазанмишун патал акъажунра бурьунждин, Россиядин Кубок патал акъажунра кьизилдин медалар кьазанмишна. Ам универсальный бягьсерай Сибирдин чемпион, ММА-дай Василевскийдин Кубокдин сагьиб я.

Аферин! Гьа ик! давамара, Расим!

ЭКОНОМИКА

ДУРУМЛУ КЪУЪЛ

РОССИЯДА техил чѳуру хъчарал битмишариз чир хъана. И сирлу ахтармишуникай сентябрдиз къал акъатайла малум хъана: гзаф йисарин надир и къуъл «илимдин цийи управленцийри» малариз ем яз гана.

ИЛИМДИННИ ахтармишунрин «Снегири» майишатда тергай къацар 1928-йисалай инихъ тухуз хъайи кѳвалахдин нетижа тир. А кѳвалах майишатдин агроном, жележгдин академик Николай Цицина башламишна, къе а кар адан терефдарри даварзава.

«А чѳавуз Цицина вичин вилик мурад эцигна: гъавдин четин ш а р т л а р а экъечѳдай, са жерге азарриз дурум гудай, къилинди гзаф йисаринди жедай къуъл арадал гъун,- гъавурда твазва проектин гилан руководитель Владимир Упелниека, РАН-дин Къилин ботанический багъдин яргъал гибридикациядин заводделди. -И кар патал ада къуълуьн жуьреба-жуьре сортар, къелем гудай тегъерда, чѳуру хъчарик-пирейдик (силин къил хътин къил алай эчѳелин къач) галаз акадарзавай. Нетихада чи алимрилай гвейидалай къулухъ цийи къуълуь мад еримиш хъувун ва са рахунни алачиз къил гъун таъминариз алакъна. Гзаф йисаринди-им тежедай хътин надир лишан я. И кар икъван чѳавалди дуьньяда садрани хъайиди туш. Американвийри са 10 йисалай гзаф

вахт я чпин вилик гзаф йисарин къуъл акъудунин месѳла къарагъарна, амма гъелелиг абурулай алакъай затѳни авач».

Са сеферда никѳиз тум вегъена-2 йисуз мад цун хъу-

ник садра цана пуд йисуз техил гуьг.

вун герек къевезвач, анжах гвена кланзава. Техил кѳватѳайла малариз ем патал са сеферда къацу емни кѳватѳиз жеда. Гъа икѳ гъавдин гъихътин шартлар хъайитлани: къурагъвал хъайилани, вири марфари басмишайлани. Мад са къетѳенвал и къуълуьн агъа кланин бегъерлувал гектардай 20 центнер я. Эгер алай аямдин агротехнология ва миянардай шейэр ишлемишайтѳа, 50 центнердал къван къачуз жеда. Россияда алай вахтунда юкъван гъисабдалди къачузвай бегъерлувал гектардай 25 центнер я.

«И ахтармишунин важибувал са ихътин фактунуи

хъсандиз къалурзава,- суьгъбетзава Тимирязеван тѳварунихъ галай МСХА-дин доцент Игорь Абакумова,- дяведин вахтунда и къуъл цанвай никѳер Сталинграддин патав гвай. Душман шегъердал гъужумдиз атайла, Сталина стратегиядин важиблу и къуъл кѳватлун душмандикай хуьн патал къушунар ракърунун приказ ганай. Дяведилай къулухъ и кѳвалах илимрин Академиядин ботанический Къилин багъдин ихтиярдиз вугана. 1950-йисара проект академикар, физикар-ядерщикар тир, атомдин бомба акъудай Игорь Курчатова ва Анатолий Александрова курироватзавай. Абуруядердин хъиткъинунилай къулухъ вуч экъечлун мумкин ятѳа интерес ийизвай. И къуьли и «тѳурфандизни» таб гун мумкин тир».

Амма атомдин къарникъуздилай «Снегири» майишатда цийи директор-«нетихалу менеджер» тайнарун пис кар хъана. Ада къарар къабулна: гъажибугъдаяр цада. «Къетѳен къуълуьн тумунин материал ботанический Къилин багъдин къуллугъчийрал меслят тавуна гвена,- гъайиф чѳугъава В. Упелниека.-Бахтунай,участокрин са пай къягъ тавуна амукъна. Тергайбур майишатри тумар гуьзлемишзавай участокар хъана. Гѳла мадни яргъал гуьзлемишна кланда. Ахътин тумар Сибирдани, Крымдани герекзава».

(«АиФ»).

Алакъяр мягкемарзава

27-ОКТАБРИДИЗ Магъарамдхурун М.Гажиеван тварунихъ галай 1- нумрадин юкван школада «Я, ты, он, она – вместе дружная семья», «Что такое настоящая дружба», «Мы разные, но мы вместе» лишанрик кваз райондин школайра кыле фейи

элкъвей столрин иштиракчяр гурушмиш хъана, И гурушда Къуйсунрин, Ярагъкъазмайрин ва Магъарамдхурун юкван школайрин аялри иштиракна.

Гуруш М. Гажиеван неве, гъа и школадин урус чаланни литературадин малим Жамиля Бука-

ровади ачухна ва кыле тухвана. Кылин тема «толерантность» лугъудай гафунин мана ачухаруниз, чи уьмуьрда и гафунни къазвай чкадиз ва ам гыкI ишлемишдатIа чируниз талукъарнавайди тир. Элкъвей столдихъ ацукънавай аялри и жигъетдай чпин фикирар лагъана, шиирар келна, алай вахтунда чи ва къецепатан уьлквейра авай гъалариз къимет гана, гъар жуьре викторинайра иштиракна.

Гурушдиз атанвай яш тамам таханвайбурун краарай райондин полициядин отделдин инспектор З.Гъажималиковади, общественный хатасузвал хуьнин рекъяй МР-дин кылин заместитель З.Азимова, тарихдин малимар тир З.Маллаевадини Ф.Тагъировади, гъа и школадин тешкилатчи З. Гъажимурадовади, УО-дин пешекар А. Гъажиевади алай вахтунда арадал атанвай хаталу тегъуьнар тир терроризмдикай ва экстремизмадикай жув ва патарив гвайбур хуьн патал вуч авун лазим ятIа гегъенш суьгъбетар авуна ва са жерге къиметлу меслятар гана.

А.АЙДЕМИРОВА.

«ЧАХЧАРИН къазмайрин М. Мирземетован тварунихъ галай СОШ» МКОУ-дин базадал райондин школайрин директоррин келунин рекъяй заместителрин семинар кыле фена. Семинар тебрикдин гаф рахуналди РМК-дин методист А. Гъажиевади ва «Чакчарин къазмайрин М. Мирземетован тварунихъ галай СОШ» МКОУ-дин директор С. Эмирбековади ачухна.

Семинардин сергъятра аваз школадин малимри чешнедин тарсар кыле тухвана. Месела, А. Вагъидова 9-классда физикадин ва Г. Абдулфатаховади 5-классда дидед чалан литературадин тарсар тухвана. Г. Абдулфатаховади «Къуьчхуьр Саид. Чубарук» темадай тухвай тарсуни семинардин иштиракчийриз къетIен таъсир авуна.

Семинардал «Предметрай тарсар тухудайла информациядин технологияр ишлемишун» (докладчик Ярагъкъазмайрин СОШ-дин тарихдин малим З.

Менфятлувал къейдна

Маллаева) ва «Школадин документациядихъ галаз (журналар, дневникар, тетрадар) кIвалах тешкилуни методика» (докладчик Самурдин СОШ-дин директордин заместитель Ф. Исмаилов) месляяр гъална.

Ярагъкъазмайрин СОШ-дин учительница З. Маллаевадин докладди семинардин иштиракчийриз чIехи таъсир авуна ва ам къизгъин рахунрин меслядиз элкъвена.

Келунин рекъяй гзаф школайрин директоррин заместителри элкъвей столдин кIвалахда активвилелди иштиракна, кIвалахдин хъсан тежрибадихъ галаз таниш жедай мумкинвал гузвай чкайрал тухузвай семинаррин менфятлувал къейдна.

Семинар Чакчарин къазмайрин СОШ-да келзавайбуру шад межлис кутуналди акъалIарна.

А. ГЪАЖИЕВА,
РМК-дин методист.

Литературадин йис

СИФТЕ МУЪГЪУЪББАТДИЗ ВАФАЛУВАЛ

Агъадаш НАГЪМЕТУЛЛАЕВ

ГЫКАЯ

(Эхир. Эвел 46- нумрада).

-Вун, свас гъидай улакьдин су-
ракъдани къедамаз хъухъ!
Клевелай тагъкимарзава итимдиз
Ханпериди. -Аку гъа дуст-душман
авайди риклелай ракъурмир, чун
садазни усалдиз такурай. Кирида
анжах лацу «мирсидис» къачу.
Свас вилик вахтара хъиз лацу
балкандал акъадарна гъайи
мисал жеда.

Къарини къужа мехъерин
къайгъуйрин яцла авайла ше-
гъердай институт акъалтларнавай
Шагъпеленг хтанва. Хваш-беш,
жузун-качузун авурдалай гуъгъу-
низ дидеди хциз лугъуда:

-Ажеб хъсан кар хъана, чан
хва, вун вахтунда хтана. Зани
дахди инал ви мехъерин кими-
эксик веревирдзавай. Лугъун за
ваз, чун саки гъазур я, кламайди
куълуъ- шуълуъ са кар - свас
жагъурун. Гъадан суракъдани зун,
ви диде, авазва,- лагъана Ханпе-
риди дамахдивди эрчи гъил ви-
чин хуруз яна. -Зи хциз ваъ лугъ-
удай руш мукъвал мулкара хъун
лазим туш. Хуърунбурукай зун
гъеле рахазвач. Къуй вил алаз
акъвазрай мус Ханпериди хчин
патахъай уълчияр ракъурдатла
лугъуз. Ахътин свас ваз дидеди
жагъурнава хъи, нуъгъедин ич
хътинди, шабалутдиз ухарди.
Вири гуърчегвилер, лайихлувилер
авай бике. Гъиле духтурвилин
кеспини авайди, кламайди вичиз
кутугай, вич кутугай, вич клани,
вичиз клани чам я. Гъамни вун
жеда. Ун, сад къванни хъурай чи
сагъламвилин къайгъуда, чим
акъудиз къуъзуъ жезвай кларабриз,
кеспидикай азад вахтунда начагъ-
бур квалени къабулиз жеда, имни
чаз алава къазанжи, - лугъузва
Ханпериди, гуя рахун свасакай
ваъ, базардай маса къачузвай
каликай физва. -Ви гележегдин
свасан буба,- акъваз тавуна
рахазва Ханпери,- ваз чидачтла,
за ваз лугъун, пара варлу ксари-

кай я. Мехъерилай гуъгъуниз ада
ваз багъа машин багъишда, куъ
ацукъун-къарагъун, пек-партални
вичин хивез къачуда. Эхъ, чизва, ван
хъана,- давамарзава Ханпериди, гуя
суъгъбет зулуз къецел къвазвай
марфадикай физва. -Ван хъана, ваз
шегъерда вуж ятлани са руш ава
лугъуз. Авай жеди, гила амукъдач,
жегъил вахтар акъалтла, жуван ге-
лежегдикай фикир ая. Заз чидач
вуна дуствал хуъзвай руш вуж
ятла, нинди, гъинай ятла. Вуж
ятлани, гъинай ятлани вахтунда къе-
рех хъухъ, ван хъанани, къерех
хъухъ, чав клерецдал къуъл ийиз
тадалди,- куътягъна вичин неси-
гъатар Ханпериди.

Дидедин рахунри Шагъпелен-
ган бейнида цайлапан хъиз акъу-
на, беден михъиз къарсурна, къи-
лиз клута вегъей хъиз хъана. «Яъ,
им зун галачиз зун эвленмишай
мисал жезва. На лугъуда, свас заз
гъизвач, ам зал илитзава. Вуж я
заз акси дестедин къиле авайди?
Диде! Мегер адаз зун даклан я
жал? Бажагъат. Бес вуч хъанва?
Тахъайтла адан нефсинин къаних-
вилляй, риклин дарвилляй, руъгъдин
кесибвилляй яни?»

Мегер захъ жуван фагъум-фи-
кир, ихтияр авачни? Зи квез я свас-
виле тийижир духтур руш. Зун я
набут туш, я начагъ. Вучиз зун яран
бубадин фасагъатдал жеда? Мегер
захъ къазанмишдай гъилер галач-
ни?- къвезва суалар сад-садан гуъ-
гъунал алаз. Ваъ, сифте яз за ди-
дедиз зи наразивал къалурда, къуй
бейкеф тахъурай закай. Адалат гъа-
либ хъун герек я».

Ханперидиз гададин ниятди-
кай аян тахъана амукънач.

-Аку, бала,- чин члурна хъиз
атлана гададин виликпад Ханпе-
риди. -Ви члехи стха Насима чи
тухум михъиз беябурайди риклелай
ракъурмир. Ваз чизва, завай гъахъ-
сузвал, адалатсузвал эхиз тежедай-
ди. Зун михъи ниятрин, къени кра-
рин инсан я, капл-теат ийизвай,
Аллагъдиз ибадатзавайбурукай сад

я. Са шумуд йисан вилик ви члехи
стха Насима чун, члехибур, багъри-
яр алай чкадал зеррени регъуввал,
гъаявал авачиз, къве клвач са
чапатла туна «Ун, заз афландан
руш бегенмиш я, гъам заз клан я», -
лугъуз чи вилик къефесда авай
маймундин хътин амалар авунай.
Зун регъуввилляй чилерай чилериз
фена. За фикирнай, гъинай я зи
хциз ихътин тербиясузвал, ахлакъ-
сузвал. Гена шукур Аллагъдиз, гужа-
гуж зун адакай азад хъана. Гуъ-
гъуънлай хкай «марфуша» гъада-
лайни бешбетер затл хъана. Мад
вучта, за эхзава. Ваъ, ваъ уъмуър-
лук папан гуънтгъуник квай На-
симан уъмуър заз бегенмиш туш.
Эгер вун зи хва ятла, вуна за ла-
гъайвал ийида. Чир хъухъ, хва, зун-
ни виликан хътин, са куъникайни
хабар авачир бейниван туш, савад-
лу, медени хъанва. Клуъ-цурудай,
пис- хъсандай, гъахъ-батлудай къил
акъудиз жезва. Захъ жуван ягъ,
намус, гъейрат ава, абур хуъдай
жуърэтни авачиз туш,- куътягъна
Ханпериди.

Са декъикъада дидени хва
кисна акъвазна. Бирдан Шагъпелен-
ган вилерикай ярги кифер галай
шумал буйдин, къумрал якларин ру-
шан къамат каразава. Диляра,
класни дамах гвачир, акурда садра
ахкунайтла лугъудай хътин руш,
таватрин тават, гададик гъижрандин
лувар кутур сифте муъгъуъббат. Ин-
ститутда клелай студентвилин йи-
сар, Дилярадихъ галаз санал иш-
тиракай жегъилрин вечерар, гуъруъ-
шар, килигай, тамашаяр риклел
хквезва. «Атлангъе паркуна чун ацу-
къиз хъайи скамейка. Патавни гъа-
миша лацу лифер клватл жедай. Чна
абуроз недайди гудай. Чаз акл тир
хъи, гуя абур гъар сеферда чаз
куъмекдиз къвезва. Гъикъван гуъзел,
легъзеяр тир,- дериндай хажалат
члугуналди фикирзава шегъердиз
хтана чпин скамейкадал къилди
ацукънавай Шагъпеленга. -Гила вуч
ква вилик? Мичивал, мичивал, бая-
банвал», - садлагъана чларар цаз-
цаз жезва Шагъпеленган. Бедендик
къайи фул акатзава. Институтда

Литературадин йис

СИФТЕ МУЪГЪУЪББАТДИЗ ВАФАЛУВАЛ

кѐлиз хъйи сифте йикъарилай кѐве жегъилдин арада хъйи дуствилин алакъа эхирдай муъгъуббатдин гъиссериз элкѐведеайдал са шакни алачир.

«Чи бахтунин, чи къисметдин иесияр чун я,- мукъвал-мукъвал тикрардай Диларадиз Шагъпеленга. -Бес гила? Гила вуж я чи арабадин чархара лашар твазвайди, чи риклѐринни руъгъерин садвилел битаввилел хъен вегъезвайди? Лугъуз асант я, диде... Зун экъу дуньядиз акъудайди,зи кѐб эчъягъайди, заз сифте темен гайиди. Дидедиз чи гъиссерикай хабар туш жеди? Ваъ, захъ дидедин хура акъваздай, адан гафунал гаф эцигдай жуърѐт авач. Диде заз виликдай хъиз масан я. За Дилярадиз вири галай-галайвал ахъайда, ам зи гъавурда акъада; Ваъ, акъадач. Им жува жува дагъардиз вегъей гъисаб жеда. Бес за вуч ийин? Уъмуърда сифте яз Шагъпеленган вилик руъгъдинни ахлакъдин жигъетдай чѐхи имтигъан акъвазнава. Бирдан бейхабардиз куъмекдиз Диляра акъатна.

Руша са вуч ятлани гъисс авунвайди хъиз суална:

-Шурик таб тавуна лагъ, ваз зун рикливай клан яни, тахъайтла вибур къуру гафар яни?

Гада са легъзеда тешвиш хъана, анжах вичин винел патан секинвал хвена.

«Яраб чи хизанда дидеди къурмишнавай шудургъадилай Дилярадиз хабар хъана жал», - кичл акатна Шагъпеленгак.

-Вахъ чи кѐведан къени ниятдал хъен вегъедай себебар авани, зи азизди,- лагъана Шагъпеленга руш къужахламишна.

-Бинеяр захъ, гъелбетда, авач, анжах, сифте муъгъуббат фашалди жеда лугъуда. Адалайни башкъа,- давамарна руша,- чахъ чѐхибур, диде-буба, вах-стха ава, гъабурун фагъум-фикирни чир хъанайтла хъсан тир.

«Ибур аквадай гъаларай. Зи салаз вегъезвай къванер я,- фикирна Шагъпеленга. Эвленмиш хъун чи кѐведан умуми кар я».

Гъайиф хъи, и гъахълу гафар Шагъпеленгавай дидедиз чинал лугъуз хъаначир.

- Эхъ, вун гъахъ я, амма... Адет я ман, чун жегъилар, адетрив тарихдив хъиз, гъуърметлувилелди, къадирлувилелди гатлунна кланда. Чѐхибуру чаз дуъз рехъ къалурда, чи фикирдиз артухан къуват гуда, абурукай чаз уъмуърда акъулдин даяхар жеда.

-Зи багърийри заз рухсат ганва. «Уълчияр квализ пара атана, къисмет вун садаз жеда. Ваз хъсан сефер хъурай», - лагъана заз дидеди.

-Бес зи дидеди?,- дарихвилелди суалзава Шагъпеленга вичи-вичиз. -Вучиз дидеди заз ихътин къаст ийизва, зи куъквенвай муъгъуббатдин экв туъхуързава? Ни лугъурай: «акъваз, вун гъахъ туш, диде, фикир хъия, тади ийимир». Нивай дидедин гафунал гаф эцигиз жеда, зун къуватсуз я», - суалри агажарзава Шагъпеленг.

-Ви багърийри вуч лугъузва чи гележегдин къисметдилай,- бирдан вилер дуъм-дуъз гададин вилера аклурна хъиз суална Диляради.

-Заз вун, шаксуз, клан я. Зи кланивилин гъиссер ваз гафаралди лугъун четин я, анжах... анжах вун зи гъавурда гъата, зи азиз Диляра, чи кѐведан фикирдал зи диде рази туш, ада заз къунши хуърйя дуктур руш гъиликнава. Мехъерин гъазурвилерни саки агудна куътягнава,- ачухдиз, михъи риклѐлди гъавурда, твазва Шагъпеленга.

Гадади рушавай тади куъмек гуъзлемишзавай, ам вичин къаршидиз кѐведайдахъ, гъавурда акъадайдахъ кѐвелай инанмиш тир. Са шумуд декъикада кѐведни кис хъана. Лал секинвал Диляради члурна:

-Акл ятла а чи кѐведан алакъаяр къенин йикъалай гъамिशалугъ къатл хъана. Вун ваз, зун заз. Чун гила сад садаз чара ксар я. Чухсагъул заз багъишай гуъзел легъзейрай. Вун рикливай заз

бегенмиш тир, заз вахъ галаз сир сад ийидай ният авай. Гила-ваъ!-лагъана Диляра шехъна, ахпа шехъиз-шехъиз давамарна: -Ви дидеди чи гъиссериз инсафсузвилелди клур гана, чи муъгъуббат тахъай мисална, зи рикле уъмуърлух сагъ техжер хер авуна. -Са геренда вилин накъвар михъна хъиз Диляради Шагъпеленгахъ элкѐвена лагъана: Муъгъуббат- гъамिशалугъ женг я. Женгина гъалиб хъун патал жуърѐтлувал, къуватлувал, къастунал кѐвивал къалурна кланда. Вахъ инсанвилин ихътин ерияр хъанач, вун регъятдиз дидедин буъркъуъ муъгъуббатдин гъалкъада гъатна. За вал пехилвалзавач, эвленмиш хъухъ гила жуван дуктур рушал, зунни ви свасаз енгевиле кѐведа,- айгъамдин жуърѐда гана жаваб Диляради. Ахпа, са декъикадилай, вагъши гъайвандин къармахрай акъатай ничхир хъиз, Диляра къудгъунна къарагъна катна Шагъпеленган къужагдай.

Са легъзеда гададиз дунья дар хъана, вилерал мичивал акъалтна, адаз вич менгенагра турди хъиз ава. «Белки им ахвар ятла заз акурди,- фикирзава Шагъпеленга. -Ваъ, гъайиф хъи, гъакъикъат я. Туъкъул, риклѐлай тефидай гъакъикъат. Атлун тийидай тлал. Гила за вуч ийин? Тахсиркарвал авунай къуна хканвай къанлу хъиз гъилер куърсарна акъвазнава Шагъпеленг рекъин юкъвал. Гъилевай чубарук ахъайна чимчирдихъ галтуда зун, яни? Диляра зи уъмуърдин къакъуд тежедай пай хъанвай. Зи риклин чимивал, зи тавазивилер за гъадаз бахшнай, амма дидедин кланивили чун сад-садавай къакъудна. Нисинилай атай ракъини чими ийидач лугъуда. Къуй зи дидедин рикл секин хъурай. Зун мад эвленмиш хъижедач, жуван сифте муъгъуббатдиз гъамिशалугъ вафалу яз амукъда,- лагъана Шагъпеленг скамейкадилай къарагъна.

ЦИЙИ КТАБАР

УЪМУЪРДИЗ МУКЪВА ЯЗ

РАЖАДУЛЛАГЪ Салманов гъамиша зегъметдин яцла хъайи, тапшурмишай кардиз «ваъ» лугъуз чир тахъай, тежрибалу механизатор тир. Гъа са вахтунда ам илгъамдин пай ганвай инсанни хъана. Пенсиядиз экъечайдалай къулухъ адан уьмуьрда яратмишунрин кваллахди къилин чка къунвайди гъисс авун четин туш. Нетижа яз къе ам «Дустарин хиял», «Чими гатфар», «Вацран эквер», «Багъдин цуквер», «Дидедин рик!» ктабрин автор я. Абур шииратдал рик! алайбуру хушдиз къабулна, рик! алаз

келзава, автордихъ галаз гурьшмиш хъуналди келзавайбурун конференцияр тухузва.

Р. Салманован яратмишунрин кетленвал, абур регъятдиз келиз хъуникай, асантиз гъавурда акъуникай, чи уьмуьрдиз, яшайишдиз лап мукъвавилкай ибарат я. Шаирди кхъизвай шиирар девирдихъ галаз камамуна аваз физвайбур я.

Ражадуллагъ Салманован рик! Ватандал, бубайрин хуьр тир Агъа Хъартасрал (Советск хуьруькай адаз къвед лагъай Ватан хъанва) гзаф ала. Гъавилляй авторди вичин цийи ктабдиз «Билбилрин макан-Хъартасар» къил гун дуйшуьшдин кар туш. Автор вич хуьруьн агъали яз, ада кхъизвай шиирарни асулгъисабдай хуьруькай, хуьруьн уьмуьрдикай я. Гъвечлизмаз бубадикай магърум хъайи Ражадуллагъа колхозда зегъмет члугваз башламишна, гъа зегъметда лигим хъана, адан агъурвал дериндай гъисс авуна. Гъавилляй адан яратмишунарни уьмуьрдиз мукъва, келзавайди инанмишардайбур я.

Гъаки давамара, гъурметлу Ражадуллагъ!

Фикрет ГЪАЖИЕВ.

Нурудин НАСРУЛЛАЕВ

ВИНЯЙ
ЧУЪКЪНАВАЧ

Гъикая

ВАТАНДИН Чехи дяведа Гъалибвилин йикъан вилик мухбир культурадин Кивалин гъаятдиз атана. Цийиз ширер яна дараматдин нур гузва. Цийи плакатар аквазва. Таза пешер ахъайнавай тарар къацу я. Чил гелкъвезвай къацу веки къунва, иер-иер цуквер ава. Аквазва ина иеси авайди.

Дяведин иштиракчияр рикел хуьн патал эцигнавай памятникдин патав гвай тарцик, столдихъ ацукъна, чехиди са касдихъ галаз шахматрал къугъвазва, папка хуьчуьк галай сад абурун къилихъай акъвазнава.

Мухбир памятникдиз мукъва хъана. Ам нуьквери тамамвилелди къацурнавай.

-Чехиди, вири хъсан я. Культурадин идара михъивилин, иервиллин, чешне я,- лугъузва папка гъиле авайди. -Амма памятник иер аквазвач ман икла. Ам михънайтла, куьн, культурадин работникар, дугъриданин, культуерна тирди аквадай.

Чехида, вилер шахматрал алаз, вичин мецел атайвал лугъузва:

-Ам ми хъа лагъана чаз гъеле виняй чуькънавач. Эмир авач гъахътин! Чаз тлуб эцигиз ая лагъай кваллахар чна авунва.

ЗДОРОВЬЕ

ДИАГНОСТИЧЕСКАЯ ЦЕННОСТЬ ДИАСКИНТЕСТА

ПО ПРИКАЗУ МЗ РФ от 29.12.2014 года №951 «Об утверждении методических рекомендаций по совершенствованию диагностики и лечения туберкулеза» с нынешнего года всем детям с 8 по 17 лет ставится диаскинтест. Также его используют как вспомогательный метод диагностики туберкулеза у взрослого населения и детей младше 8 лет после постановки R- манти.

Для начала разберемся что же представляет собой диаскинтест, в чем его преимущества, почему им заменили R- манти.

Диаскинтест – это внутрикожный диагностический тест, со-

держащий 2 антигена, характерных для вирулентных штаммов микобактерий туберкулеза. Именно поэтому они реагируют только на живые размножающиеся микробактерии туберкулеза, отмечает от R-манти, которая дает реакцию, связанную с вакциной БЦЖ. Благодаря этому сводятся к минимуму ложноположительные реакции.

Исходя из вышесказанного целью постановки D- теста является:

1. Ранняя диагностика туберкулеза, оценка активности туб. процесса и выявление лиц с высоким риском развития активного туберкулеза.

2. Оценка эффективности противотуберкулезного лечения.

3. Дифференциальная диагностика поствакцинальной и инфекционной аллергии. Нередко родители отказываются от постановки D- теста из религиозных или других соображений, тем самым допускают большую ошибку. Заболеть туберкулезом можно независимо от вероисповедания. - Заразиться туберкулезом от постановки D- теста невозможно, т.к. он не содержит живые микобактерии, а это лишь белок, содержащий антигены. Вместе с тем диаскинтест легок в использовании, практически безболезнен и весьма высокоинформативен.

М. ГАДЖИЕВА,
подростковый врач.

Дуьньядилаь цлар илитна

ОМАНДИ КУЪМЕК ТЕКЛИФНА

ОМАНДИ Сирияда арадал атанвай четин гьал къайда-дик кухтун патал гьам региондин, гьам международный дережада аваз вири жуьредин куьмекар гуда. Идан гьакъиндай султанантдин къецепатан крарин министр Юсуф бин Алауи бин Аббуллади Дамаскда Сириядин президент Башар Асадахъ галаз рахунар кыле физвайла малумарна.

Сириядин регьберди «Сириядин тереф хуьнай улквевдин территориярин битаввал ва аслу туширвал хуьнин жигьетдай ийизвай чалишмишвилерай» Омандиз чухсагьул лагьана. «Терроризм терг авуни Сирияда политикадин рекъай рахунар агалкъунралди кыле тухуз куьмек гуда», - алава хъувуна Асада.

Августдиз Сириядин къецепатан крарин министр Валид Муаллен Омандиз мугьманвиле фена. ТАСС-дин малуматдал асаслу яз, им вад йисалай гуьгьуьниз къецепатан политикадин ведомствойрин кылер гуьрушмиш хъхъай сад лагъай сефер я.

Омандин дин исламда виридалайни эхиз жедай ибадатдин жуьредин ислам я. Ибадитриз диндин наразивилер сеbeb яз мусурманрин иви экъичун къадагъа авуна. Абурувай Сирияда сунитринни шиитрин арада авай чуьруькда арачяр яз экъечлиз жеда.

КЪЕНВАЙ ДИДЕ АВАЙ КІВАЛЕ-ПУД ЙИСУЗ

СТАВРОПОЛДИН крайдин 60 йис хъанвай итим вичин къенвай дидедин мейит авай ківале саки пуд йисуз яшамеш хъана. Ессентуки шегьердин агъалиди мейит члур тахъун патал адал кьел алахиз хъана. Гъа са вахтунда итимди доверенностдай гьар вацра дидедиз къевезвай 18 агъзур манат пенсия къачун давамарна.

Яргъал вахтунда къуьзуь дишегъли авачиз акурди и кардал къуншийрин шак фена ва абуру участковыйдиз эверна.

Полициядин къуллугъчидиз ківалин юкъвал къуранвай мейит алаз акуна.

Итимди вичи лагъайтла, къайдаяр хуьдай органриз вичиз диде лап гзаф кланзавайвилей ам кучуднач, адахъ галаз чара жез клан хъанач лагъана гъавурдик кутуна, лугъузва СКР-дин крайдин управленидин малуматда.

2010- йисан майдиз Москвадин рагъэкъечидай пата Первомайский куьчеда авай квартирада цла тунвай итимдин мейит жагъана. Вад йисуз сувагъдин кланик хъайи мейитдал костюмдин клусар аламай.

МАГЪФЕДА- КУЪР

ХАБАРОВСКИЙ крайдин ДПС-дин къуллугъчийриз йигинвал артухарун сеbeb яз акъвазарай мейитар тухудай

машиндай зур тонн чулав куьр авай магъфе жагъана.

Автомобилдин къенепатаз килигайла, полицейскийриз ясдин венокрин кланик кваз пластикадин контейнеррай куьр жагъана. Магъфеда мейитдин чкадал куьрдив ацанвай контейнерар авай. Вахчур куьрдин къадарди 500 килограмм тешкилна.

Алай вахтунда 31 йис хъанвай шофер ва 33 йис хъанвай адан юлдаш къунва. Абуру суьгьбет авурвал, таниш тушир итимди Маяк поселокдай Хабаровскдин гурханадиз и мукъвара къенвай вичин мукъва-кылидан мейит хутахун тлалабна. Магъфе автобусда малум тушир ксари эцигна. Ам хутахунай къунвайбуруз 25 агъзур манат гун хиве къунвай.

25- сентябрдиз гъа и регионда 300 килограмм чулав куьр авай пар члугвадай машин къунай.

Россияда 2007-йисан августдилаь цлуд йисан вахтунда осетр жинсинин балугъар къунар ва чулав куьр

къецепатан улквейриз ракурна кьадагъа эцигнава.

Алай вахтунда Россияда са килограмм куьрдин къимет 40 агъзур манат я. 2014 – йисалай Россельхознадзорди Ирандай чулав куьр гъидай ихтияр ганва.

ЗИ ХАЙИ КЪУЛ ДАГЪУСТАН

21-ОКТЯБРДИЗ Магъарамдхуьре Россиядин халкъарин адетдин культурадин центрда «Зи хайи къул Дагъустан» лишандик кваз республикадин конкурсдин зонайрин этап кьиле фена. И этапда Магъарамдхуьруьн, С.Стальский, Ахцегъ ва Докъузпара районри иштиракна.

Конкурсда пуд номинациядиз кьимет гузвай: урус чӀалал

мани ягъуниз, милли алатдал макъам тамамаруниз ва фольклорный къул авуниз. Къызгъиндиз кьиле фейи акъажунра Магъарамдхуьруьн район 1-чкадиз, С.Стальский ва Ахцегъ районар 2 ва 3 – чкайриз лайихлу хъана.

Зонайрин этапда 1-чкаяр къурбуру 13-ноябрдиз Махачкъалада кьиле фидай республикадин этапда иштиракда.

А. АЙДЕМИРОВА.

Женг чӀугуниз эвер гана

АЛАЙ ЙИСАН октябрдин вацра Тагъирхуьруьн къазмайрин юкъван школада «Терроризм общество патал хаталу я» лишандик кваз вилик пад къадай мярекат кьиле фена. Мярекатда МР-дин терроризмдиз акси комиссиядин кьилин пешекар Ш.Алиханова, хуьруьн администрациядин векил М. Яралиева гъа и школадин малимри ва чӀехи классра кӀелзавай аялри иштиракна.

И мярекатдал рахайбуручи ва къецепатан уьлквейра

хъайи террористический актар рикӀел хкана, и барадай чпин фикирар лагъана, шиирар кӀелна ва Бесланда хъайи мусибатдин слайдар къалурна. Эхирдай мярекатда иштиракай аялри чарарал чпин рикӀе авай мурадар кхъена абур школада авай мураддин тарцикай куьрсарна ва вирида къуватар сад авуна и тӀегъуьндихъ галаз женг чӀугуниз эвер гана.

М. ФЕРГЪАТОВА,

Тагъирхуьруьн юкъван школадин 9-классдин ученица.

Чи команда - финалда

ДЕРБЕНТДА Кьиблепатан территориальный округдин КВН-дин школайрин лигадин акъажунрин 2-пай кьиле фена. Ана 7 команда-

ди иштиракна. И къугъунра чи райондин патай векилвал авур Магъарамдхуьруьн 2-нумрадин СОШ-дин команда финалдиз акъатна.

2016 -
ЙИС ПАТАЛ

САМУРДИН
сес

ГАЗЕТДИН
ПОДПИСКА
БАШЛАМИШНАВА

* * *

ИНДЕКС:

6 вацра - 51406

12 вацра - 63340

Г А З Е Т

райцентрдал почтамтда,
хуьрера адан отделенийра
подписка ийиз жеда.

* * *

ГАЗЕТДИН КЪИМЕТ

6 вацра - 141 манат

12 вацра - 282 манат

Кьилин редактор
А. ИСМАИЛОВ.

Редакциядин адрес:
368780. РД, Магъарамдхуьруьн район, Магъарамдхуьр, Ленинан куьче, 4.

Газет гъафтеда садра акъатзава.

Тешкилайди: «Магъарамдхуьруьн район» МР-дин администрация.
Адрес: 368780. РД, Магъарамдхуьруьн район, Магъарамдхуьр, Гагаринан куьче, 2.

Газет РД-дин массовый информациядин такъатрин ва печатдин гъакъиндай РФ-дин законодательстводал амал авунал гуьзчивал ва регистрация ийидай Региональный Управлениеди регистрация авуна. № Д-0174, 1996- йисан 10- июль.

Чап ийиз вахкудай вахт - 16.00.
Чапун патал къул чӀугуна- 15.00.

Газет ООО «Самур» типографияда гъазурна ва гъана чапна. Издателдин адрес: 368780. РД, Магъарамдхуьруьн район, Магъарамдхуьр, Ленинан куьче, 4. Лезги чӀал.

Индекс 63340. Тираж 1317.
Заказ № 47.

Телефонар: редактор- 25-1-37, жавабдар секретарь - 25-1-39, бухгалтер-25-9-69.

6+